

Primjena raspravljačkih metoda u nastavi hrvatskoga jezika od 1. do 4. razreda

Mikačić, Marijana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:001851>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
UČITELJSKI STUDIJ

DIPLOMSKI RAD

**PRIMJENA RASPRAVLJAČKIH METODA U NASTAVI
HRVATSKOGA JEZIKA OD 1. DO 4. RAZREDA**

MARIJANA MIKAČIĆ

Split, 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET U SPLITU
Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij

DIPLOMSKI RAD

**PRIMJENA RASPRAVLJAČKIH METODA U NASTAVI
HRVATSKOGA JEZIKA OD 1. DO 4. RAZREDA**

Studentica:

Marijana Mikačić

Mentorica:

doc. dr. sc. Ivana Odža

Split, srpanj 2022.

Sadržaj

SAŽETAK	1
ABSTRACT	2
1. UVOD.....	3
2. KOMUNIKACIJA U NASTAVI.....	5
2.1. Kritičko mišljenje	7
2.2. Kreativnost	9
3. RASPRAVA	12
3.1. Pisana rasprava	13
3.2. Usmena rasprava.....	14
3.3. Esej- državna matura.....	16
4. PRIMJERI PRIMJENE RASPRAVLJAČKIH METODA OD 1. DO 4. RAZREDA	19
4.4. 1. razred.....	20
4.4.1. Osvrt na sat.....	24
4.5. 2. razred.....	25
4.5.1. Osvrt na sat.....	29
4.6. 3. razred.....	29
4.6.2. Osvrt na sat.....	33
4.7. 4. razred.....	33
4.7.1. Osvrt na sat.....	37
5. ZAKLJUČAK	38
6. LITERATURA.....	40

SAŽETAK

Hrvatski jezik najvažniji je predmet u učenju i podučavanju. Cijela komunikacija provodi se upravo na materinskome jeziku. Uz roditelje, upravo učitelji imaju najvažniju ulogu pri poticanju komunikacije među učenicima. Školstvo se i dalje većinski temelji na tradicionalnom načinu podučavanja stoga je potrebno nastavu okrenuti suvremenim metodama. Učitelji moraju koristiti metode koje će potaknuti učenike da razvijaju svoje potencijale. Postepeno, kroz različite korake, učitelj treba buditi kreativnost učenika, poticati ih na komunikaciju te na oblikovanje i izražavanje vlastitog mišljenja.

Razvijanjem komunikacijskih kompetencija poučava se učenike kako koristiti jezična znanja u stvarnoj komunikaciji. Iz tog razloga učenike se treba izlagati govornim situacijama kako bi primijenili naučeno znanje. Upravo je to podloga izražavanja vlastitog mišljenja kako bi se uz poticaj učitelja razvilo kritičko mišljenje. Ono podrazumijeva otkrivanje i rješavanje problema putem kritičkog promišljanja, sučeljavanja s tuđim mišljenjima kako bi se donijela utemeljena odluka. Cilj je da učenik u sigurnoj okolini bez ustručavanja izražava svoje mišljenje i što je važnije da potkrijepi svoje mišljenje činjenicama. U radu se nude četiri prijedloga koja se mogu koristiti u praktičnoj provedbi od prvog do četvrtog razreda u svim predmetnim područjima.

Cilj rada je ukazati na važnost učitelja u oblikovanju kritičkog mišljenja u učenika od prvog do četvrtog razreda i pokazati načine kako različite oblike rasprave ukomponirati u nastavne sate Hrvatskog jezika. Upravo na tim temeljima, učenici će kroz ostatak osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja usavršiti različite oblike usmene i pisane rasprave.

Ključne riječi: rasprava, kreativnost, komunikacija, nastava hrvatskoga jezika, kritičko mišljenje.

ABSTRACT

Croatian is the most important subject in learning and teaching. All communication is carried out in the mother tongue. Along with parents, it is teachers who play the most important role in encouraging communication among students. Education is still mostly based on the traditional way of teaching, so it is necessary to turn teaching to modern methods. Teachers must use methods that will encourage students to develop their potential. Through various steps, the teacher should awaken the creativity of students, encourage them to communicate and to shape and express their own opinions.

By developing communication competencies, students are taught how to use language skills in real communication. For this reason, students need to be exposed to speaking situations in order to apply the learned knowledge. This is the basis for expressing one's own opinion in order to develop critical thinking with the encouragement of the teacher. It involves discovering and solving problems through critical thinking, confronting other people's opinions in order to make a decision. The goal is for the student to express his / her opinion in a safe environment without hesitation and, more importantly, to substantiate his / her opinion with facts. Thesis offers four proposals that can be used in the practical implementation of the first to fourth grade in all subject areas.

Thesis goal is to point out the importance of teachers in shaping critical thinking in students from first to fourth grade and to show ways how to incorporate different forms of discussion into Croatian language classes. It is on these foundations that students will perfect various forms of oral and written discussion through the rest of primary and secondary education.

Keywords: discussion, creativity, communication, subject croatian language, critical thinking.

1. UVOD

Cilj je suvremenih obrazovnih strategija definiranih Cjelovitom kurikularnom reformom¹ nastava usmjerena na učenika s ciljem primjene stečenih znanja u dinamičnoj svakodnevici. Cjelovita kurikulna reforma prva je mjera kojom je započela realizacija *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije* koja je u listopadu 2014. prihvaćena u Hrvatskom saboru. Cilj navedene reforme je mijenjanje sustava odgoja i obrazovanja iz korijena. Zastarjele nastavne planove i programe zamijenila su 52 nova kurikulna kurikular dokumenta, definirani su obrazovni ishodi u predmetnim kurikulumima kojima se razvijaju kompetencije koje će učeniku biti potrebne u nastavku obrazovanja, ali i u svakodnevnom životu. Predloženi su novi načini vrednovanja i ocjenjivanja, učenicima i roditeljima daje se povratna informacija o radu i napretku. Učitelji i nastavnici se sustavno osposobljavaju za primjenu novih kurikula, ali i za suvremene načine podučavanja. Izrađeni su novi udžbenici, priručnici i nastavna pomagala te se potiče korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije u nastavi.² Upravo je ova reforma zaslužna za velike promjene u sustavu odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske. Učenici bi kroz svoje obrazovanje trebali razviti svoje potencijale, surađivati s drugima, naučiti se uspješnoj komunikaciji te argumentirano zastupati svoja mišljenja.³

Komunikacija je vještina koja se razvija tijekom cijeloga života. Jedna od zadaća nastave Hrvatskoga jezika je razviti komunikacijske kompetencije. Komunikacijske kompetencije ujedinjuju sva stečena jezična znanja koja učenik primjenjuje u svakodnevnoj komunikaciji. Predmet Hrvatski jezik organiziran je u tri međusobna povezana predmetna područja: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo, kultura i mediji.⁴ Sva tri područja povezuju jezične djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Upravo iz tog razloga trebaju se poticati djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja jer tako učenik obogaćuje rječnik. Učenike od

¹ Vidjeti više na: <http://www.kurikulum.hr/>

² Isto.

³ *Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje* (2017: 7). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikumi/Nacionalni%20kurikulum%20za%20osnovno%20skolski%20odgoj%20i%20obrazovanje.pdf>

⁴ *Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* (2019: 9). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

početka treba poticati na izražavanje bez ustručavanja, naučiti ih da je biti govornik jednako teško kao i biti dobar slušatelj. Upravo jedno i drugo kod učenika možemo razvijati putem vježbi rasprave. Ovisno o uzrastu i temi koju obrađuje, učitelj bira neke od metoda usmene ili pisane diskusije. Učestalim korištenjem raspravljajčkih metoda u nastavi učitelj osim što razvija govorne kompetencije u učenika također razvija i kreativnu i istraživačku stranu svakog od njih. Osim vježbanja jezičnog izražavanja učenik će naučiti izraziti svoj stav, razvijat će kritičko mišljenje, učiti će samostalno zaključivati i objašnjavati svoje stavove i pojmove i, što je najvažnije, slušati druge i uvažavati tuđa mišljenja.

Sve nabrojano provjerava se na kraju srednjoškolskog obrazovanja kroz testove Državne mature. Često se, međutim, pokaže, da sa završenom srednjom školom učenici uvijek kritički ne prosuđuju uspješno. Zato je vrlo važno za svakog učitelja da od samih početaka uvede raspravljajčke metode u nastavu jer one samo pomažu da učenici značajno razvijaju svoje potencijale.

Cilj ovog rada je prikazati kako možemo koristiti raspravljajčke metode od rane školske dobi u svim nastavnim područjima Hrvatskog jezika. Rad je podijeljen na tri ulomaka. U prvom će biti opisano zašto nam je važna nastava Hrvatskoga jezika i komunikacija, odnosno komunikacijske kompetencije. Nadalje, naglašena je važnost razvoja kritičkog mišljenja od rane djetetove dobi, kako je kritičko mišljenje povezano s kreativnošću te kako poticati kod učenika razvoj kreativnosti i kritičkoga mišljenja. U drugom odlomku ukazat će se na raspravljajčke metode, usmene i pisane, primjerene za provedbu unutar 1. obrazovnog ciklusa. Državna matura, statistika prethodnik godina i kako obrazovanje utječe na pisanje eseja iz hrvatskoga jezika također će biti opisana u drugom odlomku, čime će se pokušati potkrijepiti stav autorice o nedovoljnom prakticiranju raspravljajčkih metoda tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja. U posljednjem, trećem odlomku, prikazana su četiri sata iz triju područja Hrvatskoga jezika te kako ukomponirati raspravljajčke metode od samog početka obrazovanja. Svaka od metoda podloga je za razvoj kreativnosti i kritičkog mišljenja, koji su potrebni u životu bez obzira kojim se poslom bavili.

2. KOMUNIKACIJA U NASTAVI

Komunikacija je mnogo više nego sama izmjena riječi, komuniciranjem razmjenjujemo misli, ideje, osjećaje. Komunikacija je proces razmjene simbola i znakova tako da simbole i znakove razumiju sudionici komunikacije (Lavrnja, 1998: 115). Prisutna je u svim društvenim aspektima i potrebna nam je za razvoj interakcije. Govor je veoma zastupljen u procesu učenja i poučavanja. Prema Bjedovu, smjer nastavne komunikacije određen je primjenom govornih metoda (Bjedov, 2016: 78). Glavni cilj „nastave materinskoga jezika, pa tako i nastave Hrvatskoga jezika, je razviti u učenika komunikacijsku kompetenciju“ (Listeš; Grubišić Belina, 2016: 15).

Pojam kompetencije podrazumijeva znanje i vještine koje se stječu učenjem, a pri tome je također važna samostalnost i odgovornost pojedinca (Isto, 2016: 71). Komunikacijska kompetencija, druga razina kompetencija, je sposobnost djelovanja u pravom komunikacijskom okruženju, odnosno dinamična razmjena s jednim ili više sugovornika.⁵ (Savignon, 1972: 8). Komunikacijske kompetencije uključuju jezičnu (lingvističku), društveno-jezičnu (sociolingvističku) i korisničku (pragmatičku) sposobnost (Jelaska, 2005: 21-23). Komunikacija, bilo da je riječ o nastavi Hrvatskog jezika ili nekom drugom predmetu, je kompetencija usko povezana s lingvističkom. Za njezin razvitak preporučuje se učenike dovoditi u situacije u kojima će razvijati umne sposobnosti. U vezi s tim, Težak navodi kako je „za sazrijevanje učenikove misli odlučujuća svaka intelektualna djelatnost“ pa će i „napredak govornih sposobnosti ovisiti o svim situacijama koje potiču i iziskuju intenzivniju djelatnost uma“ (Težak, 1985:16). Kako bi komunikacija između učenika i učitelja bila što uspješnija, potrebno je poticati učenike na izražavanje svojih osjećaja i mišljenja.

Hrvatski jezik važan je za učenje i poučavanje svih nastavnih predmeta. Najopsežniji je školski predmet. Tijekom primarnog obrazovanja (od 1. do 4. razreda), propisano je 175 sati godišnje, što je 5 sati tjedno. U svim razredima osnovne škole ima najveću satnicu. Predmet Hrvatski jezik u nedavnoj je prošlosti, prije donošenja cjelovite kurikulne reforme, obuhvaćao 5 zasebnih područja: hrvatski jezik, književnost, lektiru, medijsku kulturu te jezično izražavanje. Pragmatična komunikacijska kompetencija podrazumijeva različite oblike jezičnog izražavanja. Jezično

⁵ „The ability to function in a truly communicative setting – that is, in a dynamic exchange in which linguistic competence must adapt itself to the total informational input, both linguistic and paralinguistic, of one or more interlocutors.“

izražavanje, sada realizirano kao jezične djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja, sastavni je dio svih predmetnih područja Hrvatskoga jezika: hrvatskog jezika i komunikacije, književnosti i stvaralaštva te kulture i medija. Kroz jezično izražavanje, učenike se potiče na samostalno ostvarivanje komunikacije koja je usklađena s pravogovornim i pravopisnim normama. Glavne zadaće nastavnog područja jezičnog izražavanja definirale su se ovako:

- a) razvoj sposobnosti izražavanja doživljaja, osjećaja, misli i stavova,
- b) stvaranje navika uporabe pravogovornih (ortoepskih) i pravopisnih (ortografskih) normi,
- c) ostvarivanje uspješne usmene i pisane komunikacije.⁶

Učenike bi trebalo što više izlagati različitim govornim situacijama kako bi mogli primjenjivati naučeno jezično znanje jer na taj način razvijaju komunikacijske sposobnosti (Vodopija, 2008).

Prema Nacionalnome kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole (2019) predmet Hrvatski jezik podijeljen je u tri područja: Hrvatski jezik i komunikacija, Književnost i stvaralaštvo te Kultura i mediji. Važno je napomenuti da su područja međusobno povezana i da se potiče unutarpredmetna korelacija. U svim predmetnim područjima razvija se komunikacijska jezična kompetencija i potiče se ovladavanje jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja, pisanja te njihovim međudjelovanjem, ujedno se potiče razvoj rječnika. Cilj jezičnih djelatnosti, međuostalim, stjecanje je „vještina komunikacije i suradnje s drugima u različitim kontekstima, medijima i komunikacijskim situacijama, komunikacijskih strategija radi razumijevanja i stvaranja teksta na temelju prije stečenoga znanja i učenjatesposobnosti pomnoga čitanja obavijesnih i književnih tekstova, sposobnosti analize i interpretacije teksta te razumijevanja konteksta i značenjskih slojeva.“⁷

Prema Visinko (2010: 14) sposobnost jezičnog izražavanja važna je za svakog pojedinca bez obzira na to čime se bavi. Iz tog razloga jezičnom izražavanju u nastavi Hrvatskog jezika odgovara posebno mjesto. Ona smatra da bi se tijekom

⁶Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006: 25). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

http://www.os-ksdjalskog-zg.skole.hr/upload/os-ksdjalskog-zg/images/static3/1811/attachment/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf

⁷Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 6). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

osnovnoškolskoga obrazovanja u nastavi najviše vremena trebalo ulagati u jezično izražavanje u svim komunikacijskim situacijama.

Tijekom osnovnoškolskog obrazovanja, kroz književnost i jezik, razvija se učenikovo izražavanje u svim oblicima pripovijedanja, opisivanja i raspravljanja. Dosadašnja nastavna praksa pokazala je da je potrebno osigurati više vremena za uvježbavanje svih jezičnih djelatnosti (Češi, Barbaroša-Šikić prema Visinko, 2007: 56). Taj proces nije ni malo jednostavan jer nije uvijek lako učenike potaknuti na komunikaciju. Za početak, učenicima trebamo osigurati pozitivno razredno ozračje. Ono ulijeva učenicima osjećaj sigurnosti u slobodno izražavanje misli i osjećaja. Samim time pridonosi razvoju socijalnih kompetencija koje su podloga razvoju socijalnih odnosa u razredu (Zrilić, 2010: 233). Ako vlada negativno ozračje, učenici često osjećaju nelagodu izražavati svoje misli i ideje u strahu od osuđivanja ili podrugivanja. Učitelj ne smije prisiljavati učenike na komunikaciju jer će dobiti kontraefekt, učenik će izbjegavati komunicirati ili će doći do neiskrenosti prilikom vođenja razgovora (Ivanek, Mikić, Karabašić, 2012: 66). Upravo uspostava pozitivnoga razrednoga ozračja je preduvjet za uspješnu provedbu komunikacijskog modela učenja. Komunikacijski pristup u učenju i poučavanju odmak je od tradicionalnog pristupa. Ovaj model ne podučava samo razmjenu informacija već i odnose među osobama koje se sporazumijevaju. Temelji se na nekoliko odrednica: jezik treba usvajati u sveukupnosti, učenje jezika zasniva se na svakodnevnoj komunikaciji, ne reprodukciji napamet naučenih gramatičkih pravila, primjenjuju se didaktičke igre kao oblik učenja i poučavanja (Pavličević-Franić, 2005: 114). Iznimno je važno tijekom cijelog školovanja razvijati jezične djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. U raspravi dominira jezična djelatnost govorenja koja se najbolje ostvaruje primjenom govornih vježbi. Težak je stilsko-kompozicijske vježbe podijelio na nekoliko sastavnica: vježbe razgovaranja, opisivanja, pripovijedanja, tumačenja, raspravljanja i upućivanja.

2.1. Kritičko mišljenje

Kritičko je mišljenje jedno od najvažnijih umijeća u današnjem društvu. Naglašenija potreba za poticanjem kritičkoga mišljenja pojavila se razvojem tehnologije i prodorom velikog broja informacija. Obim informacije doveo je do potrebe za

njihovim selektiranjem u čemu presudno značenje ima razvijeno kritičko mišljenje. Način na koji pojedinac odabire informacije, odnosno sposobnost da prepozna valjane informacije, presudan je za oblikovanje njegova života, stavova i uvjerenja, a to nadalje utječe na položaj pojedinca u društvu u najširem kontekstu riječi. Postoje mnoge definicije ovog pojma iz čega možemo zaključiti koliko je kritičko mišljenje kompleksno. Znanstvenik John Dewey određuje kritičko mišljenje kao „aktivno, ustrajno i temeljito propitivanje vjerovanja uz razmatranje onih postavki, osnova i dokaza koje podupiru to vjerovanje“ (Buchberger, Bolčević, Kovač, 2017: 112). Pojedini autori uspoređuje ga s običnim mišljenjem koji se temelji na jako malo dokaza. Robert H. Ennis određuje kritičko mišljenje kao proces odlučivanja u što vjerovati ili što učiniti. Najpoznatiji suvremeni teoretičar kritičkog mišljenja Matthew Lipman određuje kritičko mišljenje kao proces prosuđivanja koji se temelji na dostupnim argumentima (Isto: 112).

Ono podrazumijeva sposobnost rješavanja problema, kritičko preispitivanje situacije, sučeljavanje mišljenja te donošenje utemeljene odluke. Obrazovna praksa često ne pridonosi razvitku istoga jer se od učenika očekuje poslušnost i rijetko se potiče kritički način rada. Autori Swartz i Parks (usp. Swartz, Parks, 1994: 76) ističu dva načina poučavanja kritičkoga mišljenja. U prvom pristupu učenicima je jasno da se uz povezivanje nastavnoga sadržaja uči vještinama kritičkoga mišljenja. S druge strane, opisuju model prema kojem se vještine podučavaju indirektno. Bez obzira na koji način učili vrlo je važno da seučenje i poučavanje kritičkoga mišljenja poveže s nastavnim gradivom. Komunikacija igra veliku ulogu u razvoju kritičkog mišljenja. Za početak učitelj mora imati dobro razvijene komunikacijske vještine kako bi ih prenio na učenike. Učenike treba poticati da razgovaraju o raznim temama, slušaju, opažaju, da se međusobno bolje upoznaju i uvažavaju. Temelj dobre komunikacije je izgradnja sigurne zajednice u razredu i dobrih odnosa među učenicima. Ako se učenik osjeća sigurno u razrednom okruženju, bit će sigurniji i samouvjereniji u komunikaciji i iznošenju vlastitog mišljenja koje će kroz vrijeme vježbom postati kritičko.

Učitelji bi trebali osigurati vrijeme za vježbanje kritičkoga mišljenja, prihvatiti raznovrsne ideje, poticati učenike na uključenost, pohvaliti ih za odgovore te zajedno s učenicima stvoriti pozitivno razredno ozračje. S druge strane, učenici moraju razvijati svijest o vrijednosti svoga mišljenja, aktivno sudjelovati, slušati druge, poštovati tuđe mišljenje (Bjelanović, 2011). Kroz čitavu školsku godinu, učitelji bi

trebali provoditi formativno vrednovanje, odnosno bilježiti kvalitetu napretka svakog učenika. Na taj način uočiti će oblike rada kojim učenici postižu najbolje rezultate. Učitelj može voditi portfoli za svakog učenika jer na taj način ima uvid u napredak ili stagnaciju, u čemu je dobar a na čemu treba raditi. Sve to pomaže učitelju da usmjerava svoje učenike i pomaže im napredovati.

Postoje mnoga istraživanja o važnosti kritičkog mišljenja u obrazovanju, većinom stranih autora. Jedno od istraživanja iz 2011. godine autora Almeida i suradnici uočili su prednosti razvijanja kritičkog mišljenja u nastavi. Rezultati su pokazali da učenici koji imaju razvijeno kritičko mišljenje bolje razumiju nastavni sadržaj (Almeida et. al., 2018: 120). Također učenici lakše prate nastavni sadržaj koji i dalje odlikuje veliki broj informacija koje treba procesuirati i znati odabrati one najvažnije. Učitelji koji potiču razvoj kritičkog mišljenja uče svoje učenike samostalnom donošenju zaključaka što dovodi do težeg zaboravljanja naučenog gradiva (Buchberger, Bolčević, Kovač, 2017: 115). Što se tiče hrvatskih autora, zaključak je bio uvijek isti: učitelj odnosno nastavnik ima ključnu ulogu u razvoju kritičkog mišljenja u učenika.

2.2. Kreativnost

Postoje mnoge definicije kreativnosti iz čega vidimo da je taj pojam jako složen i zagonetan. Najčešće se definira kao stvaranje nečega novoga. Prema Ozimecu (Ozimec prema Stevanović, 2002: 174), kreativnost je stvaralaštvo kojim se stvara nešto drugačije što nije postojalo, također uključuje i rješavanje problema ali na svoj način. Također, to je proces povezivanja informacija koje prethodno nisu bile povezane u nove smislene kombinacije (Isto). Kreativnost je prisutna u različitim stupnjevima kod svakog pojedinca. Ključ njezina razvoja je pronaći povoljne uvjete da bi se ona izrazila. Iz toga možemo zaključiti da kreativnost nije uvijek spontana već može biti kombinacija unutarnjih i vanjskih poticaja (Isto: 96). Veliki dio učenja ostvaruje se u školi. Dijete je spontano i mnoge stvari uči točno tako: promatrajući, igrajući se i osmišljavajući svijet oko sebe. Upravo tu nastupaju učitelji koji kroz razne aktivnosti potiču dječju kreativnost te ih ohrabruju na prosuđivanje i kritičko mišljenje. Kreativno učenje trebalo bi poticati neobične ideje, zanimljive procese učenja, autentičnost u inicijativama koje dovodi do zadovoljstva učenika u cijelom

kreativnom procesu.⁸Jedan je od ciljeva *Nacionalnog kurikuluma za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje*⁹ je razvijati i poticati samostalnosti, samopouzdanja, odgovornosti i kreativnosti učenika. Sadržaj kurikula je određen, ali je na učitelju koje će metode i aktivnosti koristiti u nastavnom procesu. Uspjeh u kreativnosti ovisi o dvije predispozicije; razini obučenosti učenika i njegovoj osobnosti (Stevanović, 2002: 51)

Ne smijemo poistovjetiti kreativnog učitelja i poticanje razvoja kreativnosti. Zadaci koje učitelj osmisli mogu biti kreativni ali bez da se ostvari kreativni potencijal u učenika. Učitelj mora dati naputke, ne smije nametati svoje mišljenje i rješenja te ne smije sprječavati učenikovu originalnost (usp. Starko, 2005: 173). S obzirom na to da je još uvijek prisutan tradicionalni način predavanja i zapamćivanje nepotrebnih činjenica, ponekad naglasak nije na učenikovim razvojnim mogućnostima i kreativnosti. Jedna od glavnih zadaća suvremene nastave je upravo poticanje kreativnosti koja mora polaziti od potreba svakog učenika ali i od potreba društva koje nas okružuje u kojemu je osnova razvitka kreativnost (Bognar, 2004: 274). Kreativna nastava povećava uključenost učenika u rad jer u takvom načinu učenja osjećaju veće zadovoljstvo (Stevanović, 2002: 131).

Kreativnost djece razlikuje se od kreativnosti odraslih. Dječji kreativni stilovi su manje razvijeni ali ih mogu unaprijediti jedinstvenim načinom razmišljanja i pristupanja zadatku. Dva su načina oslobađanja kreativnih potencijala: psihološka sigurnost i psihološka sloboda. Psihološku sigurnost kod učenika možemo povezati s pozitivnim razrednim ozračjem. Ona se odnosi na siguran okoliš a ostvaruje se kada se prema djetetu ponaša empatično. S druge strane psihološka sloboda je unutrašnja. Razlog zbog kojega su neke osobe kreativnije od drugih leži u činjenici da su neki otvorenije prema novim idejama i posvećuju pažnju samoevaluaciji koja je važnija od evaluacije drugih osoba (Bognar, 2010: 4).

Kako bismo razvijali kreativnost kod djece prvi korak je uspostaviti dobru komunikaciju. Učitelji ne smiju ignorirati učenikova pitanja ili davati nepotpune odgovore jer tako stvaraju nesigurnost u učenika. Učitelj je taj koji daje primjer dobre

⁸ Usp. *All Our Futures: Creativity, Culture and Education* (1999: 31). National Advisory Committee on Creative

and Cultural Education. <https://scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=34150>

⁹ *Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje* (2017: 45). Ministarstvo znanosti i obrazovanja

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulum//Nacionalni%20kurikulum%20za%20osnovno%C5%A1kolski%20odgoj%20i%20obrazovanje.pdf>

komunikacije i zato treba znati postaviti dobra i jasna pitanja te poticati učenike na kreativne i drugačije odgovore (Koludrović, Reić-Ercegovac,2010:432). Učitelj treba biti pristupačan, nikako distanciran jer tada učenici imaju više povjerenja u njega što je bitno za dvosmjernu komunikaciju i samim time za učenikovo slobodno izražavanje.

Nagomilavanje znanja i činjenica više nije dovoljno za stvaranje kompetentnog učenika te se trebaju tražiti drugačije metode kojima učenik samostalno i na kreativan način dolazi do zaključka i rješenja problema. Svi učenici nisu jednako kreativni ali djeca mogu naučiti kako biti kreativna rješavanjem problema i kritičkim promišljanjem. Oboje zahtjeva uvježbavanje kroz različite metode rada. Kreativnost i kritičko mišljenje međusobno se nadopunjuju jer kritičkim promišljanjem o problemu možemo na kreativan način doći do rješenja (usp. Baker et. al., 2001: 177). Kreativna osoba sklona je naprednim idejama, sagledava problem iz više perspektiva te nataj način dolazi do različitih ideja potičući promjene. Kod kritičkog razmišljanja podrazumijeva se da je osoba vješta u postavljanju pitanja i definiranju problema, traži najprikladniji način rješavanja problema te ocjenjuje valjanost činjenica. Kombinacijom ovih sposobnosti stečena znanja lakše se primjenjuju u rješavanju problema. Dakle, biti kreativan znači kritički promišljati.

3. RASPRAVA

Raspravljanje je jedan od najzahtjevnijih oblika jezičnih vježbi te može biti usmeno i pisano. Cilj uvježbavanja rasprave u nastavi je potaknuti učenika na razvoj vještine komuniciranja, objektivnosti i prihvatanja tuđeg mišljenja. Težak (1985: 151) doživljava raspravu kao „gimnastiku duha“ pri kojoj se treba pridržavati zadanih pravila. Rasprava je proces u kojoj se razmatra postavljeno pitanje, opsežnija tema ili usmeno raspravljanje (Anić, et. al. , 2004). Prema Pavličević-Franić (2005), rasprava je monološka vježba, odnosno teoretsko raspravljачko djelo. Upravo se rasprava smatra jednom od najboljih metoda za poticanje razvijanja kritičkog mišljenja. Tijekom rasprave učenici argumentiraju različite ideje, provjeravaju svoje vlastito razumijevanje i stavove te stavove drugih učenika. Pravo učenika je da u bilo kojem trenutku može promijeniti svoj stav ili dodatno učvrstiti postojeći. Korištenje rasprave u nastavi, umjesto tradicionalnog, predavačkog pristupa, donosi pozitivne rezultate jer učenici razvijaju analitičko mišljenje, uče razlučiti bitno od nebitnoga, otkrivaju uzročno-posljedične veze i povezuju kompleksni sadržaj. Također, uče se i mirnom načinu rješavanja problema raspravom umjesto sukobom što će im biti od velike koristi u budućnosti (Lukić, 2013). Za raspravu se treba pripremiti, govornik može iznijeti svoj stav kada je siguran da ono što će reći je potrebno reći, te da ono što govori vodi u smjeru razvoja rasprave.

Rasprava postavlja tri stupnja (Težak, 1998: 489):

1. postavljanje teze (otkrivanje problema),
2. dokazivanje teze (rješavanje problema),
3. potvrđivanje ili odbacivanje teze (prihvatanje najboljeg rješenja).

Rasprava je zahtijevan oblik rada te se postupno treba uvoditi u nastavu. Za početak, biramo između dvije vrste, usmene i pisane. Pisane rasprave dijele se na problemske članke, interpretaciju književnoga teksta, kritiku ili ocjenu, polemiku, esej ili ogled te meditaciju ili razmatranje (Težak, 2003: 491). Ako se odlučimo za usmene oblike rasprave možemo koristiti nekoliko vježbi: kratku raspravu, suradničku diskusiju, akademsku kontroverziju i debatu (Cota Bekavac, BengeKletzien 2005: 132).

3.1. Pisana rasprava

Kada govorimo o pisanoj raspravi podrazumijeva se tekst u kojem se istražuje i rješava neki problem. Treba napomenuti da u osnovnoj školi nema mjesta za znanstvene tekstove, koji se inače podrazumijevaju za raspravu, već se uzimaju tekstovi prilagođeni dječjem uzrastu.

Raspravljачke vježbe mogu biti različite (Težak, 2003: 491):

a) Problemski članak

Pismeni sastav u kojem se rješavaju problemi koji su bliski učenicima, problemi iz svakodnevnoga života. Važno je obrazložiti svoje mišljenje te ga potkrijepiti primjerima.

b) Interpretacija književnoga teksta

Vrsta teksta u kojem interpretator otkriva vrijednost djela, stavlja se u ulogu istraživača, daje primjere i potkrepljuje dokazima. Svrha nije ocjenjivanje djela već približavanje književnog teksta čitatelju.

c) Kritika ili ocjena

Za razliku od interpretacije književnog teksta, u ovoj vrsti rasprave vrednuje se neko djelo, osoba, postupci. Kritičar može dati ocjenu a zatim je analitički dokazati (deduktivni pristup) ili vrednovati pojedinosti i tako doći do konačne ocjene (induktivni pristup). Treba naglasiti da kritička rasprava ne podrazumijeva negativne kritike, kritičar treba dati pozitivne i negativne informacije o djelu.

d) Polemika

Najčešći oblik raspravljачkih tekstova, autor se suprotstavlja pojedincima koji imaju različito mišljenje. Obje strane pokušavaju dokazati istinitost svojih tvrdnji i pronaći dokaze da je suprotno mišljenje pogrešno.

e) Esej ili ogled

Posebna vrsta rasprave koja ujedinjuje književnoumjetnički izraz i subjektivnost s objektivnim znanstvenim stajalištem. Pisac pokušava razjasniti pojave, pojmove, i probleme oslanjajući se na svoju stručnu upućenost.

f) Meditacija ili razmatranje

Podrazumijeva raspravu sa samim sobom, pisac sam sebi, a zatim i drugima, razjašnjava pojmove, nedoumice. Ovaj oblik vježbe ako je opsežnija može se napisati u obliku eseja.

Esej, polemika i meditacija ne propisuju se kurikulumom nastavnog predmeta Hrvatski jezik u razrednoj nastavi jer se ovakav oblik vježbi smatra zahtjevnim za tu dob. Međutim, ako učitelj primjenjuje neku od usmenih raspravljačkih vježbi od početka školovanja, uz dobro planiranje i pripremu moguće je postaviti izazov, kako sebi tako i učenicima, te uspješno koristiti bilo koju od metoda u nastavi.

3.2. Usmena rasprava

Usmene vježbe učenicima su zahtjevnije od pismenih. Prilikom razgovora učenici se moraju izražavati jasno, sažeto i gramatički točno, ali moraju vježbati vještinu slušanja i prihvaćati tuđa mišljenja i stavove. Učenici se moraju pridržavati govornog bontona: ne smiju upadati sugovorniku u riječ, potrebno je biti pribran prilikom slušanja te pokazivati zanimanje za temu (Škarić, 2000: 9).

Ovisno o ciljevima koje želimo ostvariti i vremenskom ograničenju možemo se koristiti sljedećim vrstama usmene rasprave:

a) Kratka rasprava u velikoj grupi

Ovakav oblik rasprave učitelji mogu koristiti već od prvoga razreda. Prednost je što se često događa spontano, uključen je cijeli razred, koji je podijeljen na veće grupe, i vremenski je ekonomično. Može se koristiti u bilo kojem predmetnom području. Također, čestim korištenjem kratkih rasprava upoznajemo učenike s pravilima kojih se trebaju pridržavati, tijekom rasprave te redosljedom govorenja. Ovaj oblik rasprave otvara vrata složenijim oblicima.

b) Suradnička diskusija

Provodi se u manjim grupama. Učitelj/ica postavlja pitanje ili problem o kojem učenici međusobno, u grupi raspravljaju. Nakon zadanog vremena svoje argumente prezentiraju cijelom razredu. Svi učenici mogu postavljati pitanja, nije važan redosljed uključivanja u diskusiju. Važno je da se dogovori zajednički znak (npr. podizanje ruke) koji daje prednost učeniku da se uključi odnosno da komentira ili brani tuđe stavove. Negativna strana je što, iako planirana vježba, vremenski može potrajati duže od predviđenog ako je učenicima zanimljiva tema.

c) Akademska kontroverzija

Podijelimo učenike u četvorke, dvoje učenika slaže se s tezom a drugo dvoje ne slaže. Nakon što istekne zadano vrijeme za raspravu, par unutar četvorke pronalazi par iz druge četvorke i izmjenjuju mišljenja. Nakon određenog vremenskog roka svi se vraćaju u prvotnu četvorku i zajedno odlučuju o najboljem rješenju. Učitelj /ica dijeli razred na četvorke neovisno o osobnom mišljenju o problemu ili temi. Ovakav oblik rasprave je izazovan jer učenici moraju pronalaziti argumente za zadanu temu bez obzira slažu li se sa zadanim problemom ili ne.

d) Debata

Unaprijed je dogovorena tema u kojoj se suprotstavljaju dvije grupe oprečnog razmišljanja. Učenici ne mogu birati kojoj će grupi pripasti već je to odlučeno prije same debate. Svaka strana mora imati jednak broj govornika i određeno je kojim će redoslijedom govoriti i vremenski rok za svakog učenika. Obje strane argumentima pokušavaju uvjeriti suca ili više njih, da je njihovo stajalište ispravno. Učitelj/ica unaprijed daje temu kako bi se učenici kod kuće mogli pripremiti s obzirom na to da ne znaju kojoj će grupi pripasti. Suci o pobjedniku debate odlučuju isključivo na temelju danih argumenata. Učenicima nižih razreda ovakav je oblik rasprave težak i nije pogodan za učenike od 1. do 4. razreda.

e) Diskusija

Diskutirajući iznosimo svoje mišljenje koje moramo braniti argumentima. Diskusija je rasprava u kojoj voditelj, koji zna pravila, vodi raspravu, najavljuje govornike, daje riječ. Učenici se unaprijed pripremaju za diskusiju tako da prouče zadani materijal koji služi kao podloga za raspravu. Uvijek moramo imati na umu da je cilj zajednički a to je rješavanje problema. Diskusijom učenici uče kako slušati i kako govoriti. Učenici sve svoje argumente potkrepljuju dokazima i na kraju sata zajednički donose rješenje. Ako se učenici ne mogu složiti tada učitelj usmjerava prema onom odgovoru za kojeg smatra da je najbolje rješenje.

Drugi oblik, sličan običnoj diskusiji, je panel-diskusija. Unaprijed se odrede glavni diskutanti koji se pripremaju prije održavanja diskusije. Ostatak učenika je publika i oni se uključuju kada smatraju da je potrebno priklanjajući se jednom stajalištukojeg su čuli

od glavnih diskutanata. Publika iznosi svoja stajališta, primjedbe i dopune. Najlakši oblik provedbe je posložiti učenike u krug tako da se gledaju dok iznose svoja stajališta. Učenicima treba napomenuti pravila: govori se nakon odobrenja, ne duže od jedne minute i ne više od tri puta. Diskusija je uspješna ako se našao zajednički zaključak odnosno rješenje problema. Bez obzira na koji oblik rasprave se učitelj odluči, treba imati na umu da je raspravagovorna vježba koja ima svoju svrhu i cilj. Zato treba imati primjerene zadatke uz pomoć kojih se cilj ostvaruje. Učitelji svaki zadatak moraju pripremiti lingvistički uskladu pedagoško-psihološkim i metodičkim zahtjevima odgojno-obrazovnog procesa (Pavličević-Franić, 2005).

3.3. Esej- državna matura

Na kraju srednjoškolskoga obrazovanja učenici, koji pristupaju državnoj maturi iz područja Hrvatskoga jezika, obavezni su napisati esej. Na temelju polaznog teksta ili tekstova, pristupnik treba imati 350 riječi. Moguće su tri vrste eseja:

1. interpretativni školski esej,
2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova,
3. raspravljački školski esej.

„U raspravljačkome školskom eseju kao polazni tekst zadan je ulomak ili su zadani ulomci iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 21. stranici. U toj vrsti eseja pristupnik pokazuje sposobnost raspravljanja o književnoj ili drugoj temi ili problemu koji proizlaze iz konteksta zadanoga književnog djela. Od pristupnika se očekuje poznavanje, razumijevanje i analiziranje zadane teme te argumentacija tvrdnja i stavova koja se temelji na osobnome i čitateljskome iskustvu“¹⁰

Učenicima su dane smjernice na koji način moraju pisati esej. Ukoliko je zadan raspravljački esej upute su sljedeće: samostalno odabrati temeljni problem, opisati i objasniti zadane pojmove, izjasniti svoje mišljenje i obrazložiti svoje tvrdnje.¹¹ Nakon dvanaest godina učenja Hrvatskoga jezika učenici se nažalost susretnu s velikim problemom prilikom pisanja eseja. Posljednji probni esej, održan u lipnju 2020. godine, imao je poražavajuće rezultate. Od 12 192 prijavljenih maturanta, svako deseti imao je 0 bodova. Prosječan broj bodova na A razini bio je 23,56 od mogućih

¹⁰ Ispitni katalog za državnu maturu u školskoj godini 2017./2018. Hrvatski jezik. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (2020: 17). <https://www.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2020/09/HRVATSKI-2021a.pdf>

¹¹ Isto: 22

40 bodova. Situacija je bila još lošije na B razini. Od 2667 učenika 91 nije predao esej, a njih 355 dobilo je nula bodova. Ukupno je čak 16,7 posto onih koji su odustali ili ostali bez ijednog boda. Prosječan broj bodova na B razini je 19,88.

Tablica 1: Osnovni statistički pokazatelji u ispitu iz Hrvatskoga jezika na višoj razini

	Cijeli ispit	Školski esej	Književnost i jezik
Broj učenika	20 260	20 260	20 260
Broj čestica	92	12	80
Zadatci otvorenoga tipa	12	12	/
Zadatci zatvorenoga tipa	80	/	80
Postignuti raspon bodova	0,0 – 100,0	0,0 – 100,0	0,0 – 100,0
Aritmetička sredina	58,67	54,10	60,95
Medijan	58,33	55,00	60,00
Standardna devijacija	14,52	18,13	14,89

Statistički podaci, iz 2018. godine, pokazuju da je prosječna ocjena iz školskog eseja, ukoliko uzimamo aritmetičku sredinu, na višoj razini dovoljan (54,10 %).

Tablica 2: Osnovni statistički pokazatelji u ispitu iz Hrvatskoga jezika na nižoj razini

	Cijeli test	Školski esej	Književnost i jezik
Broj učenika	8351	8351	8351
Broj čestica	92	12	80
Zadatci otvorenoga tipa	12	12	/
Zadatci zatvorenoga tipa	80	/	80
Postignuti raspon bodova	0,0 – 95,83	0,0 – 100,0	0,0 – 100,0
Aritmetička sredina	50,87	40,44	56,08
Medijan	50,83	42,50	55,00
Standardna devijacija	13,79	19,31	13,35

Statistički podaci niže razine su poražavajući, ukupna ocjena generacije, u koliko gledamo strogu granicu od 50%, nije prolazna (40,44%). Upravo ovako loša prolaznost, koja se ponavlja godinama, rezultirala je novim pravilom. Od 2020. godine test književnosti i jezika i školski esej ne ocjenjuju se zasebno već se zbrajaju bodovi i učenik dobiva samo jednu ocjenu. Novo pravilo doneseno je zato što učenici imaju bolje rezultate iz testa književnosti i jezika i često ne polože Hrvatski jezik jer im je školski esej negativno ocijenjen. Stručnjaci smatraju da će na ovaj način prolaznost biti veća.

Zbog čega dolazi do ovakvih rezultata? Naravno, u obzir moramo uzeti mnogo čimbenika: učenikov uspjeh, količina priprema i učenje za maturu, jesu li pročitana zadana djela.... Jedna od sastavnica je i kritičko mišljenje, sposobnost samostalnog zaključivanja i sposobnost objašnjenja danih činjenica. Sve nabrojane sastavnice problem su za mnoge učenike. Nažalost, i dalje je prisutan tradicionalan oblik nastave gdje se od učenika očekuje da nauči gradivo, ne provjerava se je li usvojeno s razumijevanjem ili su pravila samo naučena napamet. Još uvijek je najzastupljeniji oblik rada frontalni, u kojem učenici uglavnom samo slušaju dok učitelj ili nastavnik predaje. I dalje nemamo praksu da od samih školskih početaka potičemo učenike na razmišljanje, ohrabrujemo ih da izražavaju svoja mišljenja i stavove, da ih učimo da ih ne treba biti strah odgovarati na zadana pitanja ili braniti svoj stav koji će biti potkrepljen činjenicama. Upravo ovakav model, ukoliko se primjenjuje od rane učenikove dobi, rezultirat će pojedincima kojima pronalaženje rješenja problema, kritičko mišljenje, izražavanje stava i objašnjavanje pojmova nije nepoznato, teško ili previše izazovno. Kao što je već spomenuto, svaki učitelj odmah od prvih susreta s učenicima treba uspostaviti pozitivno razredno ozračje koje je zapravo jedna od najvažnijih sastavnica. U takvom okruženju učenicima neće biti neobično raspravljati, i braniti svoje mišljenje. Nakon cijelog osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja u kojem se koristio ovakav oblik nastave, sve nabrojane odrednice neće biti nikakav izazov, ukoliko nauče raditi na takav način, utoliko će im takav rad postati uobičajna praksa.

4. PRIMJERI PRIMJENE RASPRAVLJAČKIH METODA OD 1. DO 4. RAZREDA

Kroz sljedeće primjere pokazat će se na koji način učitelj može ukomponirati raspravu u nastavni sat Hrvatskoga jezika. Prikazane pripreme u temeljima su iste za sva četiri razreda. Jedan od odgojno-obrazovnih ciljeva učenja i poučavanja je da učenik „pronalazi u različitim izvorima sadržaje i informacije o kojima kritički promišlja, procjenjuje njihovu pouzdanost i korisnost, prepoznaje kontekst i namjeru autora te funkcionalno primjenjuje višestruku pismenost, samostalno rješava probleme i donosi odluke.“¹² U svakom razredu obrađena je jedna vrsta rasprave te su, sukladno tome, ishodi za svaki razred različiti. U 1. razredu primijenjena je kratka usmena rasprava kojom se ostvaruje odgojno-obrazovni ishod OŠ HJ A.1.5 *Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.*¹³ Jedan od ciljeva je da učenik odgovara na kratka pitanja, samostalno se uključuje u jezičnu aktivnost te da objašnjava svoj odgovor. Suradnička diskusija korištena je u 2. razredu te je time ostvaren ishod OŠ HJ B.2.4. *Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.*¹⁴ U 3. razredu korišten je pisani oblik rasprave- kritički osvrt. Ovom metodom ostvareni su ishodi OŠ HJ A.3.3. *Učenik čita tekst i pronalazi važne podatke u tekstu*¹⁵ te OŠ HJ A.3.4. *Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.*¹⁶ U 4. razredu primjenom suradničke diskusije i debate ostvareni su ishodi OŠ HJ A.4.1. *Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom* i OŠ HJ B.4.4. *Učenik se stvaralački izražava potaknut književnim tekstom, iskustvima i doživljajima.*¹⁷ Cilj je razvijati

¹² Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 8). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20premeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

¹³ Isto: 15.

¹⁴ Isto: 25.

¹⁵ Isto: 28.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Isto: 34.

raspravljačke komunikacije od prvog do četvrtog razreda kako bi se najviši stupanj realizacije postigao u četvrtom razredu.

4.4. 1. razred

U prvom razredu opisan je primjer sata medijske kulture. Promatrani sadržaj je animirani (lutkarski) film *Srce u snijegu*. Odgojno - obrazovni ishod su C. 1. 2. *Učenik razlikuje različite medijske sadržaje primjerene dobi i interesu* (razlikuje vrste medija primjerenih djeci i izražava svoje mišljenje o medijskim sadržajima govorom i crtežom)¹⁸ te OŠ HJ A.1.5. *Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama u kojem se potiče kritičko mišljenje*.¹⁹ Učenicima se postavljaju jasna i kratka pitanja, podizanjem ruke odgovaraju te objašnjavaju svoj odgovor. Upravo objašnjavajući svoj odgovor učenici uče kritički razmišljati i povezivati naučeni sadržaj. Potiče ih se da slušaju odgovore drugih učenika i ako se ne slažu da obrazlože svoj stav. Na taj način formira se kratka rasprava. Međupredmetne teme su *učiti kako učiti* kojim se ostvaruje ishod B.1.4. *Samovrednovanje/samoprocjena, na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio*²⁰ te *poduzetništvo* A.1.1. *Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja tj. potiče ga se da uočava problem, predlaže rješenje i da bude otvoren prema drugačijem mišljenju*.²¹ Struktura sata sastoji se od pripreme u kojem je motivacija i najava filma, izvedbe gdje gledaju film, izražavaju svoje doživljaje, radi se interpretacija filma i sadržajna analiza i u zadnjem dijelu kratka rasprava. U zadnjem dijelu, zaključku, ocjenjuju vježbu, ponavljaju naučeno te im se najavljuje sljedeća vježba odnosno domaći rad. Vidljivo je iz navedenoga da se u 1. razredu raspravljačka metoda pojavljuje kao sastavni dio sata u vidu osvrta na određenu temu koja ima raspravljački potencijal. Na taj način učenike 1. razreda se uvodi u raspravu kako bi do 4. razreda bili osposobljeni za opsežnije oblike rasprave kojima bi se posvetio cijeli sat.

¹⁸Isto: 19.

¹⁹ Isto: 15.

²⁰ *Kurikulum međupredmetne teme Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole* (2019: 15). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Uciti%20kako%20uciti%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>

²¹ *Kurikulum međupredmetne teme Poduzetništvo za osnovne i srednje škole* (2019: 11). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Poduzetnistvo%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>

Dijelovi sata	Opis aktivnosti učenika	Odgojno-obrazovna očekivanja međupredmetnih tema
PRIPRAVA		
a) Motivacija	Pozdravljam učenike i predstavljam se. Za početak upoznajem učenike s lutkom i započinjem motivaciju. <i>Lutka: Dobro jutro djeco. Moje ime je Lutkica. Malo mi je hladno danas, ali kažu da tako treba biti jer je sada...? Hmm, ne mogu se sjetiti, koje je sada godišnje doba?</i> <i>Jupiiii, zimaajee. Ali ne vidim vani snijega, jeste sigurni da je zima?</i> <i>Jeli već bio snijeg? Jeste onda bili sretni? Koje igre zimi vas najviše vesele? Iako nema snijega ovdje i mi možemo biti sretni. Možemo čak i zapjevati. Zna li onu pjesmu Kad si sretan?</i> <i>Onda sada ustanite pa ćemo zajedno otpjevati i otplesati tu pjesmu.</i> <i>Jeste spremni?</i> Puštam video isječak pjesme Kad si sretan. Pjevamo i plešemo. <i>Lutka: Isto tako moji prijatelji su bili jako sretni jer je došla zima. Pogledajte što su radili ikako je sve završilo.</i>	
b) Najava filma	Najavljujem gledanje animiranog filma <i>Srce u snijegu</i>, redatelja Branka Ranitovića i dajem zadatak. <i>Danas ćemo gledati film Srce u snijegu, redatelja Branka Ranitovića.</i> <i>Za vrijeme gledanja filma obratite pozornost i pokušajte odgovoriti: Zašto je ovaj film nazvan Srce u snijegu?</i>	
IZVEDBA		
a) Gledanje filma	Učenici gledaju animirani (lutkarski) film <i>Srce u snijegu</i>.	

b) Izražavanje dojmova	Učenici izražavaju doživljaj filma i odgovaraju na pitanja.	
c) Interpretacija filma	<i>Sjećate li se zadatka? Što mislite koji je odgovor? Je li vam se svidio film? Zašto? Što vam se najviše svidjelo, a što nije? Koji vam je dio filma bio smiješan? Koji dio filma vas je rastužio?</i>	
d) Sadržajna analiza filma	Slijedi razgovor o filmu uz prikazane slike iz filma. <i>Kako film počinje? (Djeca skijaju i sanjkaju). Kakvog su djeca raspoloženja dok se skijaju i sanjkaju? (Sretna su.) Tko ih promatra? (Snjegović.) Možete li ga opisati? (Bijele je boje, ima mrkvu umjesto nosa, ima kapu, crveni šal, metlu u ruci.) Što radi snjegović? (Mete snijeg da je djeci teže skijati.) Što mislite zašto on to radi? (Jer mu je to smiješno.) Jesu li djeca uspjela proći prepreku?(Jesu.) Kako je snjegović reagirao? (Opet mete snijeg.) Što se nakon toga dogodilo? (Sva djeca su pala.) Tko je ostao ležati na snijegu? (Djevojčica koja je sanjkala.) Kako je snjegović reagirao i što je bilo s drugom djecom?(Snjegović se zabrinuo a djeca su pobjegla.) Tko pomaže djevojčici i na koji način?(Snjegović je pokušava ugrijati.) Što je na kraju bilo s djevojčicom, a što sa snjegovićem? (Djevojčica se probudila a snjegović otopio.) Koji su glavni, a koji sporedni likovi? (Glavni likovi su snjegović i djevojčica a sporedni ostala djeca.)</i> <i>Kako su napravljeni likovi u filmu? Podsjećaju li vas na nešto? Autori filma oživjeli su lutke, to još zovemo animacija.</i> Objašnjavam razliku između crtanog i lutkarskog animiranog filma uz demonstraciju.	C. 1. 2. Učenik razlikuje različite medijske sadržaje

	<i>Pogledajte lutku Lutkicu ona je sada na stolu i mi bi za nju rekli da nije živa. Ali u filmu je možemo oživjeti, animirati i ona se počinje kretati. Pokreće se tako da joj se pomiču ruke i noge. Važno je isto da vidite da se ona nalazi u prostoru.</i> <i>Animirani film može biti lutkarski ali također i crtani film.</i> <i>U crtanom filmu za razliku od lutkarskog umjesto lutke vidimo nacrtani lik na papiru i više crteža. Kada ih brzo izmjenjujemo čini nam se kao da se te slike pokreću, da su oživjele.</i> <i>(Pokazujem na powerpoint prezentaciji slike Baltazarove radionice i brzo ih izmjenjujem kako bih dobila željeni efekt). Poslije pokazujem i animaciju Baltazara koji vozi bicikl.</i> <i>Može li mi netko od vas reći svojim riječima što on/ona misli koja je razlika između animiranog crtanog i lutkarskog filma?</i> <i>Slijedi razgovor o zvukovima i glazbi u filmu, a onda slijedi aktivnost u kojoj učenici slušaju glazbu (ali ne vide sliku) i pokušavaju pogoditi u kojem dijelu filma je bila.</i> <i>Govore li lutke u filmu? Postoji li poveznica između glazbe i lutkina pokreta?</i> <i>Molim vas dobro poslušajte ovu glazbu nekoliko trenutaka i pokušajte se prisjetiti kojem dijelu filma je bila puštena.</i> <i>Nakon razgovora o glazbi slijedi analiza boje.</i> <i>Jeli film u boji ili crno-bijeli? Kojih se boja sjećate? Biste li izdvojili neku boju i zašto?</i> <i>Učenici će otvoriti bilježnice i napisati naslov Srce u snijegu. Napisat ćemo koji su likovi i da je to animirani lutkarski film.</i>	primjerene dobi i interesu
e) Rasprava	Nakon što smo analizirali animirani film kažem djeci da ćemo popričati o nekim stvarima iz filma. Tko želi reći svoje mišljenje mora podignuti ruku, tko bude pričao bez da ga prozovem neće više moći izraziti svoj mišljenje. Kažem da se to zove rasprava, ako imaju svoje mišljenje mogu ga reći ali moraju ga	pod A.1.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja

ZAKLJUČAK a) Ocjena uspjelosti vježbe b) Sažimanje spoznaja stečenih tijekom vježbe c) Najava sljedeće vježbe	obrazložiti. Prvo pitanje: <i>Je li snjegović dobro postupio kada je zadirkirao djecu?</i> Učenici koji žele odgovoriti podižu ruku. Nakon kraće rasprave postavljam drugo pitanje: <i>Jesu li djeca dobro postupila kada su pobjegla? Zašto?</i> <i>Jesu li djeca dobro postupila kada su ostavili rastopljenog snjegovića u kući? Što bi vi napravili?</i> <i>Pitam učenike:</i> - <i>Kako vam se svidio animirani film?</i> - <i>Tko je glavni lik?</i> - <i>Što mislite o snjegoviću?</i> - <i>Je li vam se svidio kraj?</i> <i>Kako se zove film koji smo gledali?</i> <i>Tko su likovi u filmu?</i> <i>Kakva je ovo vrsta filma?</i> Za domaći rad napisati drugačiji kraj animiranog filma.	A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama u kojem se potiče kritičko mišljenje. uku B.1.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.

4.4.1. Osvrt na sat

S obzirom na to da su učenici u 1. razredu i da se prvi put upoznaju s pojmom rasprave, korišten je usmeni oblik kratke rasprave u velikim grupama. Prednost ovog oblika rasprave je što je uključen cijeli razred, vremenski je ekonomičan, postavlja se

nekoliko pitanja kako bi se učenike uvelo u ovaj oblik rada. Kratka rasprava može biti spontana i korištena u bilo kojem predmetnom području bez većeg planiranja. U prvom razredu naglasak se stavlja na objašnjavanje pravila poput toga da trebaju podignuti ruku kada žele izraziti svoje mišljenje te da trebaju objasniti zašto se s nečijom izjavom slažu ili ne slažu. Također moraju pažljivo slušati ostale učenike. Pitanja koja se postavljaju učenicima trebaju biti kratka i jasna, odnosno prilagođena njihovoj dobi. Učenike treba pohvaliti za odgovor i poticati da objasne svoje mišljenje. Ako je učeniku teško objasniti svoj odgovor, učitelj treba postavljati potpitanja kako bi ga potakao da se izrazi i oblikuje svoje mišljenje. Važno je da učenici nauče pravila jer su ona podloga za svaki sljedeći oblik rasprave.

4.5. 2. razred

Priprava za 2. razred primjer je sata iz predmetnog područja hrvatski jezik i komunikacija. Prethodni sat učenici su interpretirali pjesmu *Grga Čvarak* Ratka Zvrka. Nastavno na sat književnosti, na ovom satu moraju primijeniti naučeno kroz raspravu koja je sada središnji dio sata. Odgojno-obrazovni ishod je OŠ HJ B.2.4. *Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.*²² Međupredmetna tema *jeučiti kako učiti*, a ishodi unutar te teme A.2.1. *Učenik razgovora u skladu s temom iz svakodnevnoga života, izražava svoje potrebe, misli i osjećaje te poštuje pravila uljudnoga ophođenja. Pronađene informacije bilježi i organizira za korištenje prema uputama,*²³ A.1.1. *Učenik uz pomoć učitelja traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema*²⁴ te D.1.2. *Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć, prema uputama radi u paru ili u skupini.*²⁵ U početku se radi individualno a u središnjem dijelu u grupi. U pripravi je motivacija u kojem se prisjećaju književnog teksta s prethodnoga sata, najavljuje se vježba, ponavlja se što

²² Kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 25). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

²³ Kurikulum međupredmetne teme *Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole* (2019: 19). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Uciti%20kako%20uciti%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>

²⁴ Isto: 12.

²⁵ Isto: 18.

je rasprava, koja su pravila i daju se upute za rad. U izvedbi, učenici su podijeljeni u grupe te rade na zadanom zadatku, čitaju ga i raspravljaju o napisanom. U zaključku daju ocjenu uspjelosti vježbe te im se daje domaći rad.

Dijelovi sata	Opis aktivnosti učenika	Odgojno-obrazovna očekivanja između predmetnih tema
Priprava		uku A.2.1.
a) Motivacija	Pozdravim učenike. Podsjetimo se da smo prethodni sat obradili pjesmu Grga Čvarak. Pitam ih što smo saznali o Grgi. Nakon toga postavljam pitanja: <i>Koje su tvoje dobre osobine?</i> <i>Imaš li loše osobine?</i> <i>Koje su?</i> <i>Ima li nešto što bi trebalo/trebao promijeniti u svom ponašanju? Što?</i> <i>Kome si slična/sličan u razredu po svom ponašanju?</i>	1. Učenik razgovora u skladu s temom iz svakodnevnoga života, izražava svoje potrebe, misli i osjećaje te poštuje pravila uljudnoga ophođenja. B.2.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta
b) Najava vježbe	Pitam učenike: <i>Što je primjereno a što neprimjereno ponašanje?</i> <i>Je li u redu lagati?</i> <i>Kako se osjećate kad vam netko laže?</i> <i>Jeste li vi ikad lagali?</i> <i>Kako ste se osjećali?</i> <i>Roditelji su vas lagali da ćete ići u park čim napišete domaći rad?</i>	uku A.1.1. Učenik uz pomoć učitelja traži nove informacije te ih uspješno primjenjuje pri rješavanju problema
c) Upute za rad	<i>Jesu li dobro postupili? Zašto?</i> <i>Prijatelj/prijateljica vas je lagao/lagala da će vam sutra posuditi</i>	

IZVEDBA d) Učenička priprava za pisanje e) Pisanje po skupinama f) Čitanje po skupinama g) Rasprava o napisanom	<i>igračku koju ste željeli ali to nisu napravili. Kako su trebali postupiti da bude primjereno ponašanje? Niste napisali domaći rad a učiteljici ste rekli da jeste? Što možemo promijeniti da naše ponašanje bude primjereno.</i> Govorim učenicima da ćemo danas imati raspravu na temu „Dobre i loše osobine Grge Čvarka“. Naslov pišem na ploču. Učenike podijelim u manje grupe. ponavljamo što je rasprava i koja su pravila. Postavljam učenicima pitanja: <i>Tko je Grga Čvarak? Gdje živi? Što znači da nešto radi naopačke? Što je radio a da nije dobro? Radi li Grga dobra djela? Nabroji primjere?</i>	goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. uku D.1.2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.
ZAKLJUČAK h) Ocjena uspješnosti vježbe i) Najava sljedeće	Nakon što smo se prisjetili pjesme učenici moraju zapisati pozitivne strane Grge Čvarka i zašto su se odlučili da su pozitivne. Isto moraju napisati i za njegove negativne strane. Na temelju zapisanog	

vježbe	moraju odlučiti je li Grga dobar ili loš lik te objasniti svoj izbor. Obilazim svaku grupu i navodim ih ako imaju problema. Pomažem im s dodatnim pitanjima ako je potrebno. Na kraju će nekoliko grupa prezentirati ispred razreda. Zajedno raspravljamo o dobivenim rezultatima. Učenici iz drugih grupa mogu izraziti svoje mišljenje ako se ne slažu s nekom grupom. Zajedno donosimo zaključak je li Grga Čvarak dobar ili zločest. Zajedno s učenicima ponavljam što je glavni lik. <i>Što smo rekli tko je glavni lik pjesme koju smo naučili?</i> <i>Koje su mu osobine? Je li dobar ili zločest lik?</i> Učenici za domaći rad moraju napisati sastav Jesam li ja Grga Čvarak? Usporediti njegovo ponašanje sa svojim.	

4.5.1. Osvrt na sat

S obzirom na to da su učenici 2. razred i da su upoznati s raspravom za ovaj sat dobivaju složeniji oblik rasprave i to suradničku diskusiju. Prethodni sat učili su pjesmu *Grga Čvarak* te je odabrana suradnička diskusija po grupama. Postavljen im je problem koji prvo po grupama moraju riješiti, a kasnije zajednički. Izbor pjesme itekako utječe na ovu nastavnu jedinicu jer imamo prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja iz kojeg djeca razmišljajući moraju doći do zaključka koja je strana izraženiya. Pozitivna strana diskusije je što učenici kada su završili s radom u grupama moraju biti aktivni slušatelji. Dok drugi izlažu diskusija i dalje traje ako su mišljenja grupa različita. Ovakav oblik rada potiče učenike na suradnju s drugima, poštivanje pravila i kritičko promišljanje. Treba samo uzeti u obzir da ovakav oblik rada može potrajati vremenski duže te mu je zato potrebno posvetiti veći dio sata.

4.6. 3. razred

Predmetno područje u trećem razredu je komunikacija i jezik a obrađuje se nastavna jedinica veliko početno slovo. U ovom primjeru dan je oblik pisane rasprave kritički osvrt. Nakon što su naučili pravila za veliko slovo, kroz raspravu primjenjuju naučeno. Odgojno-obrazovni ciljevi su OŠ HJ A.3.3. *Učenik čita tekst i pronalazi važne podatke u tekstu*²⁶ i OŠ HJ A.3.4. *Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.*²⁷ Rasprava se ostvaruje radom u paru putem ishoda međupredmetne tema *učiti kako učiti*: B.2.4. *Samovrednovanje/samoprocjena*²⁸ i D.2.2. *Suradnja s drugima prilikom grupnog rada.*²⁹ Priprava se sastoji od kratke motivacije i priprave polaznog teksta. U izvedbi čitaju tekst, osvježava se potrebno predznanje kako bi uspješno riješili zadatke za ponavljanje i vježbanje. Zatim dobivaju stvaralački zadatak gdje primjenjuju pisani oblik priprave i daje kritički

²⁶ *Kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* (2019. 28). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

²⁷ Isto.

²⁸ *Kurikulum međupredmetne teme Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole* (2019: 23). Ministrastvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Uciti%20kako%20uciti%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>

²⁹ Isto, str. 26

osvr. Ovaj dio pripreve oduzima polovinu sata. Na kraju, u zaključku, daju ocjenu uspjelosti vježbe.

Dijelovi sata	Opis aktivnosti učenika	Odgojno-obrazovna očekivanja međupredmetnih tema
PRIPRAVA		
a) Motivacija	Pozdravim učenike i predstavim se. Kažem učenicima kako ćemo za početak odigrati igru <i>Asocijacije</i>. Objašnjavam im pravila igre. Učenicima dijelim kartice sa slikama Mjeseca, Sunca i planeta Zemlje. Onaj učenik koji je dobio karticu mora ostalima objasniti što se na slici nalazi, bez da se koristiti nazivom pojma sa slike. Kada učenici pogode o kojim pojmovima je riječ, navodim ih da zaključe kako je riječ o nebeskim tijelima. Kažem učenicima da ćemo danas vježbati pisanje velikog početnog slova.	osr C.1.3. Pridonosi skupini. Pomaže učenicima u razrednome odjelu različitim aktivnostima.
b) priprava polaznoga teksta	Učenicima najavljujem čitanje teksta.	
2. IZVEDBA		
a) Čitanje teksta <i>Svemir</i> i kratka sadržajna analiza	Učenici čitaju tekst <i>Svemir</i>. Provodi se kratka sadržajna analiza. <i>Za turistički posjet svemiru (posebice vrijedi za dame) iznajmite mekani krevet u odmorištu kod Kumove slame.</i> <i>Od znamenitosti možete vidjet Mjesec, zvijezde i mnoštvo planeta, a za to je potreban svemirski taksu, odnosno raketa.</i>	OŠ HJ A.3.3. Učenik čita tekst i pronalazi važne podatke u tekstu

b) Osvježivanje potrebnoga predznanja c) Zadaci za vježbanje i ponavljanje	<i>Svaki se planet: Jupiter, Venera i Mars s glavoboljom dobro nosi, iako se munjevito vrti oko svoje osi.</i> <i>Sunce je u svemiru glavna faca pa stoga i donosi svemirski ustav. Tako nešto naziva se Sunčev sustav.</i> <i>A ima li djece u toj beskrajnoj oazi? Je l se ondje uopće rađaju? Nije poznato. To još uvijek samo nagađaju.</i> <i>Aljoša Vučković</i> Učenike pitam: <i>O kakvom se putovanju govori u ovoj pjesmi? Koje znamenitosti možemo vidjeti u svemiru? Koji se planeti dobro nose s glavoboljom? Tko je u svemiru glavna faca?</i> S učenicima razgovaram o pravopisnom pravilu pisanja velikog početnog slova. <i>Pišemo li sve riječi u rečenici velikim početnim slovom? Koje riječi se pišu velikim početnim slovom? Što još u rečenici pišete velikim početnim slovom? Kako pišemo višestruke nazive? Što možete zaključiti, kako pišemo imena nebeskih tijela?</i> Učenicima ću podijeliti nastavni listić. Na nastavnom listiću se nalazi lingvometodički predložak pisan velikim formalnim slovima. Jedan ili dva učenika će cijelome razredu pročitati tekst, a potom ćemo sadržajno analizirati tekst. Razgovorom analiziramo tekst zasićen jezičnim sadržajem koji se obrađuje na satu. <i>Ima li nepoznatih riječi?</i>	

d) Stvaralački zadatak e) Kritički osvrt ZAKLJUČAK a) Ocjena	<i>Kada je noć otjerala Sunce na počinak što se na nebu pojavilo?</i> <i>Što je Svemirko sanjao?</i> <i>O čemu je sve razmišljao u snu?</i> <i>Sada ćete vi vježbati pisanje velikog početnog slova tako što ćete u ovome tekstu o Svemirku podcrtati riječi koje bismo trebali napisati velikim početnim slovom. Možete podcrtati riječ bojicom ili olovkom, kako god želite.</i> Obilazit ću učenike dok rješavaju zadatak. Zajedno ćemo napraviti usmenu provjeru zadatka. Jedan učenik će pročitati rečenicu, a potom i riječ koju je trebalo podcrtati. Ja ću ga pitati zašto si podcrtao riječ Mars i na koji način ćemo napisati imena nebeskih tijela ako pišemo pisanim slovima? Nakon toga ću na powerpoint prezentaciji prikazati točno rješenje tako što ću riječi razvrstati u točne skupine. Na taj način ćemo proći svaku rečenicu u tekstu. Sljedeći zadatak za učenike je napisati sastav naslovljen „<i>Da sam ja astronaut</i>“. U svojem sastavku učenici će opisati koje planete će posjetiti, kroz koja zvijezda će proći te koje zvijezde će susresti. Za taj zadatak imaju 10 minuta. Nakon što napišu sastav zamijenit će se sa svojim parom u klupi. Svaki par mora dati kritički osvrt na sastav, je li učenik pazio na veliko početno slovo i kako mu se svidio sastav. Učenik može pisati bilješke ispod sastava. Prozivati ću dobrovoljce da pročitaju sastav svog para, daju osvrt i objasne svoje mišljenje. Na ovaj način uvježbavaju se pravila ali se razvija i kritičko razmišljanje.	OŠ HJ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom uku D.2.2. Suradnja s drugima prilikom grupnog rada Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama uku

uspjelosti vježbe	Za kraj učenici ispunjavaju listić za samovrednovanje.	B.2.4.Samovrednovanje/samoprocjena

4.6.2. Osvrt na sat

Učenici 3. razreda, ako se s njima od početka školovanja radi po ovakvom načelu, spremni su na raspravu i znaju sva pravila. Način razmišljanja, kreativnost, slobodna komunikacija već u ovoj dobi vježbom može doći do izražaja. Ovaj uzrast spreman je za teže oblike rasprave, posebno pisane. Metodom kritičkog osvrta dan je primjer da se rasprave mogu koristiti u svim nastavnim područjima pa tako i u komunikaciji i jeziku. Obradena nastavna jedinica je veliko početno slovo i upravo kroz zadatak sastava prema kojem su se odnosili kao prema problemskom članku učitelj može dobiti povratnu informaciju uspješnosti sata. Cilj kritičkog osvrta je pronaći i pozitivne i negativne informacije o napisanom. Učenik mora obrazložiti svoj zaključak i na taj način ponavlja pravila za pisanje velikog slova. Drugi učenici pažljivo slušaju i podizanjem ruke mogu izraziti svoje mišljenje ako se ne slažu sa zaključkom učenika koji je čitao svoj osvrt.

4.7. 4. razred

U 4. razredu dan je primjer iz predmetnog područje književnost i stvaralaštvo. Prethodni sat obrađivala se lektira Heidi autorice Johanne Spyri te je prikazani sat ponavljanje gradiva u kojem je središnji dio rasprava. rasprava se ostvaruje kroz ishod B. 4. 2 *Učenik čita s razumijevanjem književni tekst i objašnjava obilježja književnoga teksta gdje učenik zamjećuje, objašnjava, povezuje i objašnjava postupke likova prema pročitanoj književnoj djelu.*³⁰ Također, rasprava se ostvaruje putem međupredmetnih tema *učiti kako učiti i osobni i socijalni razvoj.* U okviru međupredmetne teme *učiti kako učiti* ishod je A.2.2. *Primjena strategija učenja i*

³⁰Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019: 36). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavnoga%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20u%20RH.pdf>

rješavanje problema.³¹ Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja. Sljedeći je ishod A.2.4. *Kritičko mišljenje: Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje.*³² Unutar međupredmetne teme *osobni i socijalni razvoj*, ishod je B.2.4. *Suradnički uči i radi u timu.*³³ Rasprava se provodi u grupi, a s obzirom na to da su četvrti razred kombiniraju se teži oblici rasprave; debata i suradnička diskusija. U pripravi nakon motivacije najavljuje se vježba gdje im se putem ppt prezentacije daju upute za rad. U izvedbi učenicima se postavljaju pitanja kako bi se prisjetili sadržaja lektire koji im je potreban za zadatak. Dije se u grupe te prema uputama raspravljaju i zapisuju rezultate. Skupine prezentiraju svoje radove i na kraju se zajednički raspravljaju o napisanom. U zaključku učenici ocjenjuju uspjeh vježbe.

Dijelovi sata	Opis aktivnosti učenika	Odgovorno-obrazovna očekivanja međupredmetnih tema
PRIPRAVA a) Motivacija	Pozdravim učenike i predstavim se. Kažem učenicima kako ćemo za početak odigrati igru. Na jednom kraju ploče napišem SELO a na drugom GRAD. Učenicima podijelim papiriće i njihov zadatak je da razmisle što ih asocira na jedan pojam a što na drugi i da zapišu na papir. Učenici jedan po jedan lijepe papiriće kod zadanih pojmova. Na kraju zajedno komentiramo koje su najčešće asocijacije. Učenici su prethodni sat obradili lekturu Heidi.	uku A.2.2. izdvaja ključne ideje, organizira informacije i traži veze među njima, povezuje ih s prethodnim znanjem i iskustvima, podvlači ili bilježi ključne pojmove i ideje

³¹ Kurikulum međupredmetne teme *Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole* (2019: 20). Ministarstvo znanosti i obrazovanja, str. 20

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Učiti%20kako%20učiti%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>

³² Isto: 21.

³³ Kurikulum međupredmetne teme *Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole* (2019: 29). Ministarstvo znanosti i

obrazovanja. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Osobni%20i%20socijalni%20razvoj%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>

b) Najava vježbe	Raspravljali su o mjestu radnje, vremenu radnje, glavnim i sporednim likovima, temi... Učenicima govorim: <i>Danas ćemo zajedno razmisliti o Heidinom životu.</i> Pitam ih: <i>Po vašem mišljenju bi li bilo bolje da je Heidi živjela u gradu i dobila najbolje moguće obrazovanje ili joj je bolje s djedom?</i> Učenici podižu ruku ako žele izraziti svoje mišljenje. Nakon nekoliko odgovora najavljujem današnju aktivnost.	B. 4. 2 Učenik čita s razumijevanjem književni tekst i objašnjava obilježja književnoga teksta
c) Upute za rad	Napravit ćemo raspravu na temelju igre „Šest šešira“. Na ppt pokazujem: Svaka boja šešira ima svoju zadaću: Plavi šešir- vođa ekipe (u ovom slučaju učitelj) Karakteristična pitanja: - Koji je naš problem? - Što očekujemo od zadatka? - Određuje raspored korištenja ostalih šešira - U kojem ćemo smjeru ići? Bijeli šešir- Zanimaju ga informacije koje znamo i koje nam nedostaju. Karakteristična pitanja: - Što znamo? - Koje informacije su nam potrebne? Žuti šešir- Nastoji pronaći pozitivne strane problema ili prijedloga - optimisti koji pronalaze sve što je dobro, vrijedno, pozitivno, korisno, ali na logičan način Karakteristično pitanje: - Koje su prednosti? Crni šešir- Razmišlja o rizicima i mogućim negativnim posljedicama ideje, upozorava na rizik, poziva na oprez i nedostatke neke ideje ili odluke. Karakteristično pitanje: - Što bi moglo poći krivo? Zeleni šešir- Kreativni šešir, planira i stvara nove ideje, predlaže promjene. Karakteristično pitanje: - Može li se ovo napraviti na još neki način? Crveni šešir- - Orijentiran je na osjećaje, iskazuje osjećaje bez potrebe za objašnjavanjem Karakteristična pitanja: - Kako se osjećam u vezi odluke ili ideje? - Što predosjećam? Tema rasprave je: Heidi- život na selu ili u gradu Učenike dijelim u 5 grupa.	
2. IZVEDBA	Postavljam učenicima pitanja:	

a) Učenička priprava za pisanje	<i>Zašto je Heidi došla kod djeda? Gdje je Heidi spavala? Je li Heidi išla u školu? Je li Heidi imala prijatelje? Kako je Heidi provodila dane? Je li Heidi bila sretna? Je li u gradu Frankfurtu imala svoju sobu? Je li imala prijatelje? Je li išla u školu? Je li bila sretna?</i>	uku A.2.2. izdvaja ključne ideje, organizira informacije i traži veze među njima, povezuje ih s prethodnim znanjem i iskustvima, podvlači ili bilježi ključne pojmove i ideje
b) Pisanje po skupinama	Govorim učenicima da dobro razmisle koje su prednosti i nedostaci života u gradu i na selu. Svakoj grupi dajem jedan šešir, papir i upute za pisanje koje su pisale na pptu. Obilazim svaku grupu i navodim ih ako imaju problema. Pomažem im s dodatnim pitanjima ukoliko je potrebno.	uku A.2.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje.
c) Čitanje po skupinama	Nakon isteka vremena predstavnik grupe izlaže i objašnjava što je njegova grupa napisala. Na ploču lijepimo papir s natuknicama.	osr C.1.3. Pridonosi skupini. Aktivno sudjeluje u aktivnostima skupine. Pomaže učenicima u razrednome odjelu različitim aktivnostima
d) Rasprava o napisanom	Zajedno raspravljamo o dobivenim rezultatima. Učenici iz drugih grupa mogu izraziti svoje mišljenje za neki drugi šešir ako smatraju da nešto nije napisano. Zajedno donosimo zaključak što bi bilo bolje za Heidi.	
ZAKLJUČAK		
a) Ocjena uspjelosti vježbe	Učenici prosuđuju uspješnost odrađenog zadatka. Svaka skupina ispunjava listić samovrednovanja prema ishodima. Jesi li sudjelovao/sudjelovala u grupnom zadatku?	

	Jesi li se držao/držala uputa? Jesi li opisivao/opisivala samo prema boji svog šešira? Je li ti se svidio zadatak? Je li zadatak uspješno napravljen?	

4.7.1. Osvrt na sat

Cilj ovakvog načina rada je da se u 4. razredu postigne maksimalna realizacija raspravljčkih metoda primjerena za njihov uzrast. Za posljednji primjer prikazan je sat ponavljanja lektire Heidi. Vrlo popularan način rasprave je metoda „Šest šešira“ koja zahtjeva od svakog učenika kreativnost, kritičko mišljenje i suradničko učenje. U ovom satu korištena je kombinacija suradničke diskusije i debate. Odlike suradničke diskusije je rad u manjim grupama dok je jedna od odlika debate da je unaprijed odlučeno kojoj grupi učenik pripada odnosno da ne može sam birati koji će šešir dobiti. Uvijek pozitivna strana rasprave je što učenici kada završe svoj zadatak u grupama i dalje mogu biti uključeni u raspravu. Učitelj mora poticati učenike da komentiraju ostale grupe, ne samo kad se ne slažu s mišljenjem nego i kada se slažu. Učitelj treba u učenika poticati razvoj komunikacijskih kompetencija i zato je bitno da su učenici što više uključeni. Suradničke diskusije i debate zahtijevaju više vremena i zato su idealne za satove ponavljanja gdje se na drugačiji način može provjeriti znanje učenika ali i njihov stupanj razvoja kritičkog mišljenja i jezičnog izražavanja.

5. ZAKLJUČAK

Iako je društvo tehnološki i znanstveno napredovalo, nastavne metode koje su primjenjuju u školi i dalje su ponekad zastarjele. Donošenjem novoga kurikula za nastavni predmet Hrvatski jezik, naglasak je stavljen na komunikacijske kompetencije odnosno kako će učenik svo stečeno znanje koristiti u svakodnevnoj komunikaciji. Učitelji moraju pronaći metode kojima će poticati učenike na izražavanje vlastitih stavova i učiti ih potkrijepiti svoje mišljenje. Također, kako bi postigli cilj nastavnog procesa potrebno je u djeci potaknuti kreativnost, naučiti ih drugačijim načinima razmišljanja i izražavanja te im osigurati sigurno nastavno okruženje u kojem će naučiti bez straha komunicirati. Svi ti koraci dovode do učenja kako kritički razmišljati. Upravo je kritičko razmišljanje potrebno za rješavanje problema, preispitivanje situacije te za donošenje utemeljenih odluka koje će nam biti potrebno u životu bez obzira čime se bavili.

Državna matura idu u smjeru primjene naučenoga, no rezultati pokazuju da je namjera još uvijek daleko od realizacije, odnosno da je kritičko promišljanje, obrazlaganje i potkrjepljivanje vlastitoga mišljenja, vještina za čije je usvajanje potrebno vrijeme. Upravo loši rezultati moraju biti poruka svim učiteljima da se učenike usmjeri da sami dolaze do rješenja. Taj cilj može se postići korištenjem raspravljačkih metoda od ranog stadija obrazovanja. Iako naizgled teške, svaka od metoda može se, uz veliku kreativnost učitelja, primijeniti u nastavi i naučiti učenike kako zapravo učiti.

Primjerima metodičkih jedinica nastojalo se pokazati da su raspravljačke metode korisne u oblikovanju kritičkoga mišljenja. Rasprava ne mora uvijek biti središnji dio sata. U 1. razredu obrađen je animirani film, ishod sata je da učenik razlikuje različite medijske sadržaje primjerene dobi i interesu, odnosno da izražava svoje mišljenje o medijskim sadržajima. Nakon obrade sadržaja korišten je usmeni oblik kratke rasprave koji može trajati svega nekoliko minuta. Bit je takve rasprave da su pitanja kratka, jasna i da se njima može ponoviti usvojeno gradivo, a s druge strane da se učenici navikavaju izražavati svoje mišljenje. U 2. razredu prilikom obrade opisa lika na kreativan se način može provjeriti razmišljanje učenika o svakodnevnim temama, u ovom slučaju o dobrim i lošim osobinama lika. Korištena je suradnička diskusija koja se izvodi u manjim grupama u kojima učenici raspravljaju o zadanom problemu. Svaka grupa na temelju rasprave dala je svoj zaključak, a druge grupe mogle su komentirati i obrazložiti slažu li se s tim ili ne. Ovaj oblik rasprave zahtijeva veću pripremu i više vremena, ali iz nje možemo primijetiti jezične i komunikacijske vještine

učenika. U 3. razredu kao primjer raspravljajčkih metoda odabran je oblik pisane diskusije, odnosno kritički osvrt. Učenici su na temelju naučenih pravila o pisanju velikog slova morali napisati sastav, a drugi učenik je ispravljao i dao svoj osvrt s obzirom na naučeno gradivo. Ovaj oblik oduzeo je deset minuta iz čega vidimo da se raspravljajčki oblici često mogu ukomponirati u nastavni sat, a da nužno ne zauzima veći dio sata. Cilj je raspravljajčkih metoda da se kontinuirano koriste kroz sve razrede i da se u 4. razredu dosegne maksimalna realizacija, odnosno da se kod učenika, primjereno njihovoj dobi, razvije komunikacijska kompetencija. Za primjer je dana kombinacija diskusije i suradničke debate na primjeru lektire *Heidi*. Debata je oblik rasprave kojim se želimo postići da učenici mogu braniti i mišljenja s kojima se ne slažu. Upravo takav način izvlači najveću kreativnost i promišljanje iz učenika. U tom se smjeru mogu načiniti mali koraci, no treba imati na umu da takva raspravljajčka metoda najčešće nije primjerena učenicima razredne nastave, budući da su u razvojnoj fazi konkretnih operacija, a ovakav oblik raspravljanja zahtijeva razvijeno apstraktno mišljenje.

Jedan je od ciljeva nastave Hrvatskog jezika, kao i kurikulne reforme u cjelini, poticati kreativnost, suradničko učenje, otkrivati im nove metode učenja, poticati ih na komunikaciju i poštivanje tuđih mišljenja. Upravo uvođenjem raspravljajčkih metoda mogu se uvježbavati svi ciljevi suvremene nastave, između ostaloga i komunikacijska kompetencija koja je važna za život.

6. LITERATURA

Almeida, L. [et. al.]. 2018. Creative and critical thinking: Independent or overlapping components: *Thinking skills and creativity*, 27, 114-122.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1871187117300123?via%3DIihub>, (15.6.2021)

Anić, V., [et. al.]. 2004. Hrvatski enciklopedijski rječnik. Zagreb: Novi Liber

Baker, Matt, et al. (2001). Relationships between Critical and Creative Thinking. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 51, 173-188.

Bjedov, V. (2016). Zastupljenost govornih metoda u poučavanju i učenju hrvatskoga jezika. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 23, 77-98.

Bjelanović-Dijanić Ž. (2011). Neke metode za razvoj kritičkog mišljenja učenika po ERR sustavu. *Metodički ogledi : časopis za filozofiju odgoja*, 19, 1, 163-179.

Bognar, B. (2004). Poticanje kreativnosti u školskim uvjetima. *Napredak*, 145, 3, 269-283.

Buchberger, I., Bolčević, V., Kovač, V. (2017). Kritičko mišljenje u obrazovanju: dosadašnji doprinosi i otvoreni smjerovi. *Metodički ogledi : časopis za filozofiju odgoja*, 24, 1, 109 – 129.

Cota Bekavac, M., Benge Kletzien, S. (2005.) *Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi. Priručnik za nastavnike – Suradničko i iskustveno učenje*. Zagreb:

Ivanek, P., Mikić, B., Karabašić, J. (2012). Razredna klima kao faktor sukoba u komunikaciji između učenika i nastavnika, *Sportske nauke i zdravlje*, 2, str. 65-74

<http://www.siz-au.com/sites/default/files/journal/257-549-2-pb.pdf> (26.2.2021.)

Jelaska, Z. i suradnici (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada

Koludrović M., Reić Ercegović I., Poticanje učenika na kreativno mišljenje u suvremenoj nastavi. *Odgojne znanosti*, Vol. 12, br. 2, 2010, 427-439.

Lavrnja, I. (1998). *Poglavljja iz didaktike*. Rijeka: Pedagoški fakultet, Odsjek za pedagogiju.

Listeš, S., Grubišić Belina, L. (2016). *Kompetencijski pristup nastavi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Lukić, I. (2013). *Debata kao nastavna metoda u predmetima društveno-humanističkog područja*. Agencija za odgoj i obrazovanje.

Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa.

Savignon, S. J. (1972). *Communicative Competence: An Experiment in Foreign Language*.

Philadelphia: center for Curriculum Development

Starko, J.A. (2005). *Creativity in the Classroom Schools of Curious Delight*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.

Stevanović, M. (2002). *Škola i stvaralaštvo*. Labin: Media design.

Swartz, R. J., & Parks, S. (1994). *Infusing the Teaching of Critical and Creative Thinking into Content Instruction*. Pacific Grove, *Creative Education*, 6, 4

https://www.academia.edu/10625997/infusing_instruction_in_thinking_into_content_instruction_what_do_we_know_about_its_success (25.5.2021)

Škarić, Ivo (2000). *Temeljci suvremenog govorništva*. Zagreb: Školska knjiga.

Težak, S. (1985). *Govorne vježbe: u nastavi hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Školska Knjiga.

Težak, Stjepko (1998). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga.

Težak, Stjepko (2003). *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2*. Zagreb: Školska knjiga.

Visinko, K. (2010). *Jezično izražavanje u nastavi Hrvatskog jezika. Pisanje*. Zagreb: Školska knjiga. Forum za slobodu odgoja.

Vodopija, I. (2008). *Komunikacija u nastavi hrvatskoga jezika, Suvremeni*

pristupi poučavanju u osnovnim i srednjim školama. Zagreb – Jastrebarsko: Naklada slap i Agencija za odgoj i obrazovanje. *Život i škola*, 20, str. 194-198

<https://hrcak.srce.hr/36914> (26.2.2021.)

Zrilić, S. (2010). *Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu*. *Pedagoški istraživanja*, 7, 231-240.

INTERNETSKI IZVORI

All Our Futures: Creativity, Culture and Education (1999). National Advisory Committee on Creative and Cultural Education

<https://scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=34150> (28.6.2002)

Bognar, B. (2010). *Škola koja razvija kreativnost*. <https://rc.gradjanske.org/skola-koja-razvija-kreativnost> (24.2.2021.)

Cjelovita kurikularna reforma <http://www.kurikulum.hr/>

Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019).

Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Predmetni/Kurikulum%20nastavna%20predmeta%20Hrvatski%20jezik%20za%20osnovne%20skole%20i%20gimnazije%20>

u%20RH.pdf(10.7.2002)

Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje (2017). Ministarstvo znanosti i Obrazovanja.

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi/Nacionalni%20kurikulum%20za%20osnovno%20C5%A1kolski%20odgoj%20i%20obrazovanje.pdf>(10.7. 2022.)

Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Ministarstvo znanosti i

obrazovanja.http://www.os-ksdjalskog-zg.skole.hr/upload/os-ksdjalskog-zg/images/static3/1811/attachment/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf(10.7.2002)

Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje (2017). Ministarstvo znanosti i obrazovanja.<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Nacionalni%20kurikulum%20za%20osnovno%20C5%A1kolski%20odgoj%20i%20obrazovanje.pdf> (10.7.2022.)

Ispitni katalog za državnu maturu u školskoj godini 2017./2018. Hrvatski jezik. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (2022)<https://www.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2020/09/HRVATSKI-2021a.pdf> (23.1.2022.)

Kurikulum međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole (2019).

Ministrastvo znanosti i

obrazovanja.<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Osobni%20i%20socijalni%20razvoj%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>(10.7.2022.)

Kurikulum međupredmetne teme Poduzetništvo za osnovne i srednje škole (2019).

Ministrastvo znanosti i

obrazovanja.<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Poduzetnistvo%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>
(10.7.2022.)

Kurikulum međupredmetne teme Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole (2019).

Ministrastvo znanosti i

obrazovanja.<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Medupredmetne/Kurikulum%20medupredmetne%20teme%20Uciti%20kako%20uciti%20za%20osnovne%20i%20srednje%20skole.pdf>(10.7.2022.)

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Marijana Mikačić, kao pristupnica za stjecanje zvanja magistricice primarnog obrazovanja izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 13. srpnja 2022.

Potpis

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

**IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE
ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA
U SPLITU**

Student/Studentica: Marijana Mikačić

Naslov rada: Primjena raspravljačkih metoda u nastavi hrvatskoga jezika od 1. do 4. razreda

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Vrsta rada: diplomski rad

Mentor/Mentorica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): doc. dr. sc. Ivana Odža

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

1. doc. dr. sc. Lucijana Armanda Šundov
2. doc. dr. sc. Ivana Odža
3. doc. dr. sc. Anđela Milinović Hrga

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 13. srpnja 2022.

Potpis studenta/studentice:

